

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.: 255-49-02

**Голові Комітету Верховної Ради
України з питань соціальної
політики та захисту прав
ветеранів
Галині ТРЕТЬЯКОВІЙ**

*Щодо реєстр. № 10256
від 13.11.2023*

Шановна Галино Миколаївно!

Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин (далі – Комітет) на своєму засіданні, проведеному 19 грудня 2023 року (протокол № 95), розглянув проект Закону України про облік осіб, життю та здоров'ю яких завдано шкоди внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, реєстр. № 10256 від 13.11.2023, поданий Кабінетом Міністрів України (далі - законопроект).

Законопроектом, зокрема, пропонується:

- створити Державний реєстр осіб, постраждалих внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, та передбачити особливості його роботи;

- встановити випадки, за яких виникає шкода життю та здоров'ю внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України (зокрема, смерть особи або зникнення безвісти за особливих обставин; поранення; стійка втрата працездатності та встановлення інвалідності; насильство, пов'язане із збройною агресією Російської Федерації проти України; катування та жорстоке поводження; ув'язнення, полон; депортація; викрадення дітей тощо).

Також законопроектом пропонується врегулювати деякі питання щодо механізму відшкодування за шкоду життю та здоров'ю, отриману внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України.

Під час обговорення проекту Закону народні депутати України наголосили на необхідності звернути увагу Комітету Верховної Ради України

з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів, який визначено головним з підготовки і попереднього розгляду законопроекту, на наступні зауваження:

1. У частині другій статті 2 законопроекту передбачено, що *прийняття рішень з питань встановлення факту завдання шкоди життю та здоров'ю здійснюється в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Таким чином, вбачається, що відповідні факти встановлюватимуться не в судовому, а в адміністративному порядку.* Водночас у частині другій статті 5 проекту Закону вказується, що з метою отримання відшкодування за шкоду життю та здоров'ю особи мають право особисто подати відповідний позов або заяву до судових органів або до міжнародного Реєстру збитків, заподіяних агресією Російської Федерації проти України чи делегувати такі повноваження державі. Тобто, фактично для отримання компенсації особа повинна буде пройти дві процедури: спочатку адміністративну (де буде встановлено факт завдання шкоди життю та здоров'ю), а потім – судову (з метою отримання вже самого відшкодування). Вбачається, що запропонований підхід для громадян буде надмірно ускладненим, адже за усталеною практикою особа, щодо якої в адміністративному порядку встановлено якийсь факт, автоматично має право на певні виплати чи компенсації (*наприклад, відповідно до Закону України «Про соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, та членів їхніх сімей»*). Разом з тим, якщо запроваджується обов'язкова судова процедура, то саме суд (а не будь-які інші органи державної влади) встановлює відповідні факти і, як наслідок, призначає компенсацію чи відмовляє у її призначенні. Отже, запропонований у законопроекті підхід щодо встановлення фактів в адміністративному порядку з обов'язковим подальшим зверненням до суду для отримання відшкодування вбачається сумнівним.

2. Деякі запропоновані у законопроекті визначення не мають практичної реалізації. Наприклад, у статті 1 проекту Закону визначено термін *«невідкладні проміжні репарації»*. Водночас у законопроекті не міститься норм, які встановлювали б порядок отримання *невідкладних проміжних репарацій*, суб'єктів, до яких необхідно звернутись та вимоги до осіб, які мають право на їх отримання. Те саме стосується і запропонованого у статті 1 визначення терміну *«психологічна травма»*, який в тексті законопроекту згадується лише один раз у словосполученні *«психічні розлади внаслідок психологічної травми»* і без будь-яких уточнень щодо його реалізації.

3. Більшість визначених у статті 2 випадків завдання шкоди життю та здоров'ю (*наприклад, катування та жорстоке поводження; викрадення дітей; насильство, пов'язане із збройною агресією Російської Федерації проти України*) є кримінально караними діяннями. Водночас законопроект не містить жодних норм щодо співвідношення кримінального провадження у таких справах з рішеннями, які прийматимуться в адміністративному порядку (наприклад, чи повинні братися до уваги матеріали завершеного

кримінального провадження при встановленні факту завдання шкоди життю та здоров'ю в адміністративному порядку або навпаки – чи повинен факт, встановлений у позасудовому порядку, братися до уваги при здійсненні кримінального провадження).

4. Статтею 5 законопроекту передбачено, що відшкодування здійснюватиметься за рахунок репарацій чи інших стягнень з Російської Федерації, в тому числі в рамках реалізації концепції спеціального компенсаційного механізму відшкодування збитків, завданих збройною агресією Російської Федерації проти України. У зв'язку з цим варто зазначити, що виплата репарацій певною державою здійснюється виключно за умови її капітуляції. Крім того, закріплення на рівні закону механізму стягнення з Російської Федерації в рамках концепції створює умови правової невизначеності, оскільки концепція не є документом зобов'язального характеру і може змінюватися в залежності від обставин. Зважаючи на вказане, реальне виконання запропонованих механізмів може викликати певні сумніви.

5. Частиною 7 статті 3 законопроекту визначено, що створення програмно-технічних засобів, ведення та адміністрування Реєстру постраждалих осіб здійснюється за рахунок міжнародної технічної та/або поворотної чи безповоротної фінансової допомоги міжнародних організацій. Таким чином, робота державного реєстру узалежнюватиметься від надання чи ненадання міжнародної фінансової допомоги. При цьому міжнародна фінансова допомога завжди залежить від двосторонніх домовленостей, тоді як робота державного реєстру повинна забезпечуватись на постійній основі.

6. Законопроектом передбачено, що з метою забезпечення функціонування Реєстру його держатель має право використовувати інформацію баз даних, утворених неурядовими організаціями (частина друга статті 3). У зв'язку із зазначеним виникає питання щодо можливих наслідків використання неурядових баз даних, адже за таких обставин держава вноситиме до свого реєстру фактично ніким неперевірену інформацію, яка може бути викривленою або неправдивою і внесена виключно з корисливих мотивів.

Враховуючи зазначене, Комітет ухвалив рішення: звернутися до Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів з пропозицією врахувати зауваження Комітету при опрацюванні проекту Закону України про облік осіб, життю та здоров'ю яких завдано шкоди внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, реєстр. № 10256 від 13.11.2023, поданого Кабінетом Міністрів України.

Голова Комітету

А. ЗАДОРЖНИЙ

